

Estonia balletiartist Cristina Krigolson jätab anonüümsuse ehk veel kord Aivar Mäest ja massaažilaua juhtumist

Rahvusoooper Estonia baleriin räägib esimest korda oma näo ja nimega, mida tähendas tema jaoks teatris kogetud ahistamine ja mida meil kõigil on Aivar Mäe skandaalist õppida.

- NB! PABERKANDJAL ILMUNUD SISU - Võtsid ühendust suvel, kui oli ilmunud esimene lugu, mis rääkis Estonia teatri töötajate ebameeldivatest kogemustest peadirektor Aivar Mäega. Sa tundsid oma kogemuse neis lugudes ära?

Jaa. Mul on endal olnud paar olukorda, mille tõttu tundsin eriti, et tahan rääkida.

Räägi oma juhtumitest veel korra.

Käime tantsijatena sageli füsioterapeudi juures. Massaažilaual on enamasti (vähemalt seljamassaaži ajal) ülakeha paljas. Alakehale on pandud rätik.

Olin niisiis taas massaažilaual, see oli 2019. aasta septembri lõpp või oktoobri algus. Uksele koputati. Füsioterapeut ütles sisse kutsumiseks jah. Samas toas töötas ka medõde – oli tavaline, et teisi inimesi samas toas oli.

Aivar Mäe astus sisse ja proovis mind üle laua kallistada, ütles „Tere, Cristina“ ja naeris nagu alati. Kallistus kestis paar-kolm sekundit. Tahan täpsustada, et ta ei roninud lauale, nagu mõnel pool on imestatud ja viidatud. Jalad olid tal muidugi maas, aga ülakeha oli minu seljal.

Mõte jooksis peas kokku – mida ma tegema peaks? Lamasin edasi.

Natuke hiljem tundsin, kuidas keegi mu jalataldu kōditab. Vaatasin seljataha ja nägin, et see oli Aivar, ta naeris. Olin veel suuremas šokis. Midagi nad füsioterapeudiga ka rääkisid ja siis läks ta ruumist välja.

Istusin päris mitu nädalat ja mõtlesin, mida peaks tegema. Tasapisi hakkasin peas kokku panema pilti teistest väikestest asjadest, mida olin kuulnud või ise pealt näinud. Kallistamine oli mulle alati kummaline tundunud, koridorides me ei kallista üksteist ei balletijuhi ega assistendiga. Aga peadirektor kallistab, intiimselt, nagu vastu sinu nägu ja kõht keha vastas, käsi libisemas mööda keha. Ka sööklajärjekorras, kus ma seisan oma elukaaslasega,

ekspress.ee
07.04.2021 18:08
Greete Lehepuu
8500

Rahvusoooper Estonia
Estonia teater
Eesti Rahvusballett
Linnar Looris
Teater

tuleb ta nii mind kallistama. Umbes 2017. aastal hakkas juhtuma konkreetseid asju, mida ka pealt nägin.

Otsustasin, et kuna uus balletitrupi juht Linnar Looris ja assistent **Jared Matthews** on tulnud Ameerikast ning seal on sellised teemad rohkem üleval kui Eesti ühiskonnas, oleks hea nendega rääkida. Nad kuulasid mu ära, olid mures ja lubasid sellega tegeleda.

2019. aasta sügisel valisime ka balletiosakonnas endale esimest korda usaldusisikud. Tundsime grupis selle järele vajadust, sest muresid, mida jagada, oli hulгим ja on lihtsam, kui neid edastab üks, mitte kõik 60 tantsijat. Enamik neist muredest ei puuduta praegust teemat. Mind valiti naiste usaldusisikuks.

Umbes kuu aega pärast seda, kui olin balletijuhile murest rääkinud, sain kutse Aivar Mäe kabinetti. Koosolekul oli ka meeste usaldusisik ning osalema pidid ka Looris ja balletiosakonna koordinaator **Kaire Kasetalu**, aga mingil põhjusel nad hilinesid. Meid kutsuti sisse, koosolek võttis lõpuks vaid viis minutit, ilma Loorise ja Kasetaluta.

See koosolek ongi üks peamisi põhjuseid, miks ma oma lugu avalikult tahtsin rääkida. Mäe ütles, et varem ei ole keegi tema poole nende probleemidega pöördunud, aga see ei ole tõsi.

Miks?

Rääkisime koosolekul kolmel teemal, kaks olid muud tööjutud. Kolmanda teemana ütles Aivar konkreetselt, et ta on kuulnud lugusid, et ta katsub ja kallistab inimesi, aga et tegelikult ta ei katsu ega kallista inimesi, kes seda ei taha, ja palub sellised jutud ära lõpetada. Kõik. Kogu koosolek oli väga negatiivse alatooniga, Aivar käitus täiesti teistmoodi kui tavaliselt. Lahkusime sealt koos meestantsijate usaldusisikuga (nimi toimetusel teada – EE) mõlemad värisedes, teadmises, et kui isik, kes probleemi peaks lahendama, nii käitub, siis ei ole lahendust kuskilt oodata.

Suvel, kui artikkel esimest korda ilmus, tekkis mul uuesti tunne, et äkki saab ikkagi midagi teha. Mul ei olnud enam muud varianti jäänud, kui asjast avalikult rääkida.

See artikkel oli sulle üllatus?

Oli küll, jah. Kuulsin kord küll kõlakaid, et personaliosakonnas on olnud juhtumeid, aga arvasin, et see on majasisene kuulujutt.

Täpsusta, miks koosolek üldse kokku kutsuti?

Õeldi, et Aivar tahab meid näha ja õnnitleda „Alice imedemaal“ eduka esietenduse puhul ning rääkida veel paaril teisel teemal.

Oli sul võimalus seal sulle usaldatud muresid siiski jagada?

Kui ta oma paar lauset ära ütles, üritasin küll vastata, aga selle peale ta ütleski, et jutud lõpetada. Kõik. Tema hääletoon ja kehakeel näitasid, et rohkem rääkida ei tohi. Ausalt öeldes oli see traumeeriv kogemus.

Aga miks sa esialgu Ekspressis anonüümsust soovisid?

Esialgu rääkisid kõik anonüümselt. Me ei osanud ette kujutada, kuhu asi jõuab, rääkisime lihtsalt oma lugusid. Kui käivitus kohtuprotest, tahtsin väga tunnistajana kohtus rääkida, olin valmis ka selleks, et avalikkus saab mu nime teada. Kuna kohtus käsitleti aga ainult **Lisanna** juhtumit ja minu juhtumi uurimine lõpetati, tundsin, et anonüümsus tuleb lõpuks kõrvale jätta.

Miks sa nüüd oma näo ja nimega räägid?

Mulle tundub, et minu juhtum on aetud segamini **Seili Loorits-Kämbre** juhtumiga. Pärast „Duubli“ saadet jäi mul süda väga kripeldama ja ma ei tahtnud, et inimestele jääks mulje, justkui Seili juhtum oleks kolmanda isiku üledramatiseeritud. Need kaks juhtumit ei ole omavahel seotud.

Mis mõtetega „Duubli“ saadet vaatasid?

Mul oli paha meel. Saates olid vaid prominentsed Aivari pooldajad. Saates oli valeinformatsiooni sellest, kuidas töötatakse füsioterapeudi juures. Lisaks segadus minu ja Seili juhtumite vahel, mida ei selgitatud. Ja lõpuks jutt sellest, kuidas Lisanna tahtis Aivarist lahti saada ja korraldas hävituskampaania.

Kui väidetavalt kõik said aru, kui salakaval inimene Lisanna on, siis miks ta meil 2019. aastal parimaks kolleegiks valiti? Saade ajas vihale ja ma ei vaadanud seda lõpuni. On kurb, et kogu aeg on esindatud asja üks pool.

Teine pool ei tahtnud saatesse minna.

Jah. Paljud ka kardavad. Mida? Ma ei tea. Võib-olla seda, et on raske tööle tagasi minna. Aga võiks tulla rääkima ikkagi.

Seili Loorits-Kämbre ütleb, et kuulis üllatusega politseilt, et teda on ahistatud, et keegi on tema justkui ohvrina üles andnud. Milles see segadus ikkagi on?

Rääkisin sõbrale enda juhtumist. Paar nädalat hiljem ootas ta enda järjekorda ja Seili oli massaažilaual. Ta rääkis, et Aivar tuli tuppa ja

kallistas Seilit, nagu ta mind oli kallistanud. Taas naerdes. Võimalik ka, et temal oligi ka trikoo seljas, näiteks jalamassaaži ajal.

Minu sõbra jaoks (nagu ka mulle) ei olnud peadirektori selline käitumine aktsepteeritav. Seili jaoks ei olnud see ebamugav – eks inimestele võivadki eri asjad olla aktsepteeritavad. Võib-olla on oluline detail see, et Seili on Aivariga lähedasem kui mina olin.

Nagu Seili saates ütles: Aivar käis selles toas, sest kasutas vahel ultraheli masinat. Ta on tупpa astunud ka vaid selleks, et paar minutit juttu rääkida. Aga tal ei peaks siis sinna asja olema, eriti, kui on teada, et toas võivad olla naistantsijad, kel ülakeha paljas.

Kas oled kuulnud veel kelleltki massaažitoa intsidentidest?

Ei tea. Füsioterapeut ütles, et kuna kahtlasi juhtumeid on tema toas olnud nii mitmel korral, ei mäleta ta minu konkreetset juhtumit, sest neid on nii palju olnud.

Käisid suvel usaldusisiku juures ka?

Jah. Käisin ka politseis ja kuna olen tantsijate usaldusisik, siis ka veel Estonia nõukogu ees.

Pean ütleva, et **Thea Rohtla** oli töös väga põhjalik. Ta oli murelik olukorra pärast. Raportit ma näinud ei ole.

Olid seal nimelised lood?

Ei, anonüümsed.

Estonia teater on usaldusisiku raporti kustutanud, sest Estonia sõnul oli raportit vaja nõukogule vaid mingite otsuste tegemiseks ja kuna see nõukogu koosolek on nüüdseks möödunud, siis on raport oma eesmärgi täitnud ja see kustutati. Mis tundega seda uudist lugesid?

Eks ikka nuga südamesse tunne oli. Ma ei saa aru, miks oli vaja raport hävitada. Isiklikult arvan, et raport oleks võinud olla maja sees avalik, sest seal käisid rääkimas oma inimesed. Aga nüüd on tunne, et asi ei jõuagi kuhugi ja inimesed jäid kannatama, õiglust ei tulegi.

Mida majasisene avalikustamine muutnud oleks?

Me saaks aru, kui palju neid olukordi oli. Minu teada käis seal rääkimas rohkem kui need, kes ajakirjanduses on rääkinud. Kas raporti sisu oleks olnud selline, mis oleks Mäe töökohalt kõrvaldanud, me ju ei tea, sest Mäe astus ise tagasi.

Raporti lugemine oleks olnud toetav?

Jah.

Mis Estonias muutunud on näiteks raporti tulemusena?

Praegu pole koroona pärast ammu koos käidud, aga hooaja alguses oli keeruline, oli tunda, et on selgelt kaks vastaspoolt. Aga personaalsed küsimused jätame kõrvale, tööl on meil kõigil ühine eesmärk teenida Eesti kultuuri. Keerulised meeleolud on siiani. Mõlemad pooled tunnevad, et lahendust ei ole saanud.

Inimesed küsivad sageli, et kui kellelgi oli ebamugav, miks midagi ei öeldud. Kui räägime Aivar Mäest, kes on Eesti kultuurimaastikul ülitähtis isik, ei saa tulla ütleva mulle või teistele naistele, et miks midagi ei öeldud. Võib-olla ma töökohta ei kaotaks, aga võib-olla oleksin rikkunud suhted Mäega, mis teeks tööl käimise väga keeruliseks, sest oleme seal kui üks perekond. Võimupositsioonil olevale inimesele on keeruline ette heita tema käitumismustrit.

Üks asi on muutunud: enam ei ole õde füsioterapeudiga samas toas ning on reegel, et massaažiruumis ei või olla kedagi peale füsioterapeudi ja ühe inimese.

Hooaja alguses mainiti meile loenguid, mis peaks aitama mõista inimestel, kuidas töökeskkonnas korrektselt käituda. Koroona tõttu on olnud katkendlik töökorraldus – võib-olla jäid need ära seetõttu.

Kas nõukogu sai hakkama oma tööga?

Kaitsepositsioon võeti kiiresti ja **Arne Mikk** ütles kommentaare, mis tegid kannatajatele haiget. Kas või see, et anonüümseid kommentaare nad tõsiselt ei võta. Või et teatri traditsioonid, nagu põlvega tagumikku löömine enne esietendust, ei käi #Metoo liikumise alla. Aga need kirjeldatud olukorrad polnudki ju teatri traditsioonidega kuidagi seotud.

Oleks võinud ka natuke kiiremini leida usaldusisiku, mitte pärast mitut nädalat ootamist. Et kannatajatele ka keegi teatris midagi ei öelnud, on kahju.

Nõukogu kuulas mind ilusti ära ja meil oli kokkuvõttes hea koosolek. Kuigi tundus, et nõukogus vanema põlvkonna esindajad ei võtnud tõsiselt neid kommentaare, kui ei olnud kehal mingeid asitõendeid episoodide kohta. Aga see on ju hoopis teine teema, kui räägime kehavigastustest.

On hea, et teame, et nõukogu poole saab pöörduda, aga ei saaks öelda, et näiteks usaldusisiku raporti tegemine midagi majas muutnud oleks.

Miks sa politseisse läksid?

Ma poleks tulnud selle pealegi, et oleks võinud pärast massaažilaua intsidenti politseisse helistada. Aga mulle soovitati seda teha ja uurimine algatigi. Tundsin kohustust asjaga edasi minna ja teha läbi kõik õiged sammud, et õiglus taastada.

Kuidas see lõppes?

Huvitavalt. Sain kirja, et kuna ma ei teinud ise Aivar Mäele tol hetkel selgeks, et tema käitumine ei ole sobiv, ei saagi midagi teha. Väärteomenetlus lõpetati. Kõik. Sellest oli tõsiselt kahju.

Kohtus tunnistajate nimekirjas olid siiski.

Olin üks neist, kes kutsuti kohale, et küsida minult koosoleku kohta, kus ma kohal ei viibinud ja mille kohta ka tunnistusi ei andnud. Ei saagi aru, miks mind kohale kutsuti. See oli varem teada, et ma sellel koosolekul ei olnud. Mulle öeldi ka, et teatakse, et mul on rohkem infot, aga seda hetkel ei puututa.

Tunned **Lisannat** hästi?

Ei. Ma ei teagi teda eriti. Teadsin, et ta töötas personaliosakonnas ja üks mu sõber on tema hea tuttav, aga sõbrannad me ei olnud.

Ka kõiki teisi kannatanuid ma ei tea, aga neid, keda tean, nendega oleme ühenduses olnud.

Oled jälginud loo kajastust – mis mõtted tekivad?

Paari asja pärast on kurb meel. Esiteks see, et Estonia teatri nõukogu tegevusvaldkond ei olnud inimestele teada. Me ei teadnud ja ei mulle ega Linnarile ka pakutud, et neist probleemidest võiks nõukogule rääkida. Kahju, et läbipaistvust polnud.

Kahju on ka sellest, et väga kiiresti võeti Aivari suhtes kaitsepositsioon ja hakati majas koguma ainult pooldajate allkirju. Kuni praeguseni jäigi neile inimestele, kes kannatasid, mulje, et nad ongi teatris täiesti üksi. Nende poole ei ole kollektiivselt toetuseks pöördutud. Need inimesed on ikkagi Estonia töötajad, nad peaks samaväärset käitumist saama.

Mulle kirjutati palju väikestest asjadest, mis teistel olid juhtunud. Nenditi, et on hea, et teemast räägitakse. Seda leidsid ka mitmed mehed, kes olid ka ise pealt näinud kummalisi olukordi. Julgustasin inimesi rääkima, ka politsei ja usaldusisikuga, et nad ei kardaks töö kaotamise pärast: kõiki koos ju lahti lasta ei saa. Hirmuvalitsemine tuleb ära lõpetada. Oleme Estonia teatri töötajad ja meil peaks olema võimalus neist rääkida ilma, et meile selle pärast kommentaare tehakse.

On estoonlasi, kes veeretavad mõtet, ehk tuleks Mäe tööle ennistada. Kas Mäe oleks saanud juba suvel teatrisse jääda või oli lahkumine sinu jaoks ainus võimalik lahendus?

Tema toetuseks koguti natuke üle 300 inimese allkirjad. Aga majas on üle 400 töötaja. Siin ei peaks vaatama, kui palju inimesi midagi rääkis. Ühest juhtumist piisab. Kui majas on üle 100 inimese, kes seda ei poolda, pole reaalne, et ta peadirektorina jätkanud oleks.

Kuidas teha selgeks, mida sa tunnend, inimesele, kes ütleb, et ära ole nii õrnake või et teatris ongi teistsugused inimesed?

Muidugi on teatris teistsugune õhkkond ja teistsugused inimesed, seepärast töötamegi teatris, et oleme vabameelsemad. Aga sellel on ka omad piirid. Ma ei tea, kuidas seda selgeks teha teistele. Alguses ma ei pidanud õigeks, et seda peetakse generatsioonidevaheliseks lahkheliks, aga võib-olla nii siiski on. Nali naljaks ja kallistused kallistusteks: on piirid, mida näiteks peadirektor ületada ei tohi.

Teemat peab edasi arutama.

Kohtuasja ei karda?

Hea meelega läheks ja tahaks oma juhtumist ka kohtule rääkida. Ja kui mind kaevatakse kohtusse, mis siis ikka. Võitlen siis lõpuni, et õiglus saaks jalule. Et majja ei jääks inimesi, kes tunnevad, et keegi nende poolt ei olnud ja mitte midagi lugude jagamise järel ei saavutatud.

Kuidas suvi pärast balletikate loo ilmumist möödus?

Suvi oli üldse keeruline. Raske oli läbi elada kõike, lugeda kommentaare, kuidas sõnu väänatakse, ja inimesed, kes ei ole teatriga seotud ega tea, kuidas teatrielu käib, aktiivselt kommenteerivad ja lugusid maha teevad. See oli tõesti väga raske aeg. Jäin väga lootma politseimenetlusele, et asi saab lahenduse.

Oskad sa mõista neid, kes Mäe toetuskirjadele alla kirjutasid?

Jaa, see on ju selge, et Aivar on teinud palju Eesti kultuurimaastiku heaks. Aga jällegi: kui sul on vaid positiivsed kogemused või oled Aivari sõber või sõbranna, ei tähenda see, et sa ei võta tõsiselt ühtki negatiivset kommentaari ja isegi ei taha teist poolt ära kuulata. Silma kinni pigistamine – seda oli kahju näha. Aga point ei ole endiselt numbrites, et kui mitu korda keegi on end pahasti tundnud. Kui on Estonia töötajaid, kas või üks, kes end nii tunnevad, on vaja nad ära kuulata ja neid aidata.

Kuidas sa enda jaoks lahti mõtestad piiri, kus sa murrad lojaalsust Estoniale ja räägid avalikult majasisestest muredest?

Ma võin armastada oma töökohta ja samal ajal seda ka kritiseerida. See peaks olema kõigile lubatud. Ma armastan Estonia teatrit, tahan väga seal töötada, olen alati tahtnud. Ja nagu ütlesin: see ei tähenda, et ma ei oska oma töökohta objektiivselt kritiseerida.

Eestis ei ole vist avalikkuses seni nii põhjalikult töökultuuri ja ahistamise teemadel räägitud kui mullu suvel. Ühtpidi alles õpime selles teemas ujuma, teistpidi näeme, et rääkijaid võib oodata kohtulahing. Mis sõnum saata neile, kes on sinuga samas olukorras?

Ahistatud peavad rääkima ja ei pea seda tegema üksi. Hoidsime lõpuks kokku ja kuigi meie lugu ei ole lahendust saanud, siis selleks, et edaspidi sarnaseid olukordi vältida, tuleb kogemusi jagada. Võitlus on seda väärt. #Metoo liikumist võib keegi ka ära kasutada, aga ära kasutamist võib juhtuda mis tahes valdkonnas. Rääkima peab ikka.

Miks rääkisid Estonia töötajad meedias? Kui oled läbinud kogu õige tee, et probleemile lahendust leida, aga lahendust ei tule, siis mis muud üle jääb? Selleks ongi meedia.

Kas siin loos on õigust sinuni jõudnud?

Hetkel mitte. Aga arvan, et asi ei ole lõppenud. Inimesed tulevad ja räägivad edasi neist asjadest ega jäta seda niisama. Eriti kui teema on pärast TV3 saadet taas aktuaalne.

Loodan, et Eesti rahvas on sellisteks lugudeks paremini valmis kui eelmisel aastal ja saame aru, et peame liikuma 21. sajandisse ja võimupositsioonil olevad inimesed ei tohi oma võimu ära kasutada.

- ÄÄREJUTT -

„Olin pikali massaažilaual, majas käiva füsioterapeudi juures. Ühel hetkel kõndis sisse Aivar, teretamise saatel viskas end oma kehaga minu peale risti, nagu tahtnuks mind kallistada. Lamasin kõhuli, ülakeha paljas, alakehal rätik. Mäe rääkis minu ja füsioterapeudiga mõned minutid juttu. Siis tundsin jalgadel kõditamist. Vaatasin üle selja – see oli Aivar. Ta hakkas naerma, rääkis pisut veel juttu ja kõndis minema. Ma ei mäleta, mida ta rääkis, sest olin šokis sellest, mis juhtus.“

See on juhtum, mille Ekspress avaldas mullu juunis. Pärast esimest artiklit, kus teatri endised ja praegused töötajad jagasid

lugusid sellest, kuidas teatri peadirektor Aivar Mäe on neid ebasobivalt kohelnud, võttis toimetusega ühendust Cristina Krigolson, kes ütles, et ka temal on oma lugu jagada. Kirja saigi ülalkirjeldatud lugu.

Pärast seda läks Krigolson ka politseisse. Estonia nõukogu ette ja ka usaldusisiku jutule, et teha läbi kõik sammud, mida õigluse jalule seamiseks teha saab.

Massaažilaua juhtum hakkas aga elama oma elu.

Märtsi keskel rääkis TV3 saates "Duubel" Krigolsoni kolleeg, balletiartist **Seili Loorits-Kämbre**, et sai politseilt üllatava kõne, justkui tema oleks üks ahistatu. Ta selgitas, et tõepoolest kallistas Mäe teda massaažilaual, kuid ta ei pea seda ahistamiseks. Avalikkusele jäi aga saates selgitamata, et taolisi juhtumeid on mitu.

Esimeses avalikus intervjuus räägib Krigolson veel kord oma juhtumitest. Samuti sellest, kuidas kulges tema juhtumi uurimine politseis, milliseks hindab nõukogu ja usaldusisiku tööd möödunud suvel ja mis pärast Mäe lahkumist Estonias muutunud on.

- PISITEKST -

●

Üks asi on muutunud: enam ei ole õde füsioterapeudiga samas toas ning on reegel, et massaažiruumis ei või olla kedagi peale füsioterapeudi ja ühe inimese.

●

Muidugi on teatris teistsugune õhkkond ja teistsugused inimesed, seepärast töötamegi teatris, et oleme vabameelsemad. Aga sellel on ka omad piirid.